

№ 125 (7198) ● 1991 снз. Алтынны 19 күнэ, Субуота ● Сманата 8 харчы

Сурутуу
тэтимнээхтик
барда

С. АЛЕКСЕЕВ.

«CO»-контр.

 eCO_2 kann

Чуранчы орто аскулдатын
үлэнигиттерин коллектива.
Алтынчы 11 күнү, 1991 жыл.

Чехо-Словакияда туһаныллар энр 70 бырышма
чааһынай бас билингэ бөрүлүннэ.
Бритаады таа хаһааймыстыбатын университетин
бүтэрбит 26 саастаах Любомир Холсак (снимокка)
үүтү уолуна сибииниңэ этан өнөрөр адьас аныгылык
ферманы тариларты былааннанар. Ферманын техни
ческэй сөбилдээһиниңэ 27 тыһ. доллар үбү хайыһа-үй
түтүһү.

Анурдаагы массмынаны бөрүобалыар этанци
маассабайдык огорон таһаарарга сүбэлээбит техни-
катын 30 эрэ бырыһыанный дойду заводтара огорон
таһаараллар. Огоһуллубуттар ортолорутар тма ха-
һааыстыгытын үрдүк огорумтуолаах массмыналары
бэвэлэр (сигмоида).

ДЪАҢАЛЛАР ЫЛЫЛЛАЛЛАР

Чурагчы сэлэннээтэн котельнайды-
рыгар кочегардар тнийбэттэринэн си-
бээстээн Чурагчы сельскэй Совета ах-
тынны 11 күнүттөн 21 күнүгэр диэри
иссалдаах баданамыһаны билдөрбүтү
райсоветака буолбут сүбэ мунуһах би-
гэргэһингэ. Бу үстүк баданамыһаттан

Ыскалдаах балаһынына биллериэллэгиттэн нэдиэлэн кыайбат нэм иһигэр үлэ син барда. Ол курдук, «Жутоккомунэнерго» начальнигынан үлэгэ опыттаах Анатолий Васильевич Гуляев талытына. Чурапчы орто оскуолатын котельнайыгар түөрт көчөгөрү булан туруордубут. Көчөгөрдөөн баадалаахтар күүдөөһүн саадыар. Райсовет котельнайыгар чогу киллэрэргэ аналлаах эстакадага буору кутууну өрөмүөн-нүүр-технической предприятие саалаан ээрэр. Ити боппурөөс кыаллар туртукка киирдэ.

Улахан мөсөтний Алын Бастаахтээри нефтебазаны кытары буолла. Оройуон фондалаах уматыгын ханын даданы хааччактааһына суох бнэрэргэ сүбөлөстүлөр. Инньа гынан 931 тонна дизельнэй уматыгы, 730 тонна бензини ылар буоллубут. Бу дьаһалы олоххо кыллэрингэ оперативнай бөлөх салайааччытын Н. Н. Коженин түрүорудунна. Оройуонга аһамыт уматык фонатын, тугу да быраган туран, ыллахпытна сатааран. Ону түгүстэтингэ, бэрэдэктээһингэ, дэг-оһол тахсыбатын хааччыыгыта уонна уматыгы таһар маскыналары мобилизациялааһынга ГАИ оройуонаары инспекциятын үлэтииттэ сыһыарылыннылар.

Билигин даганы сунал
быһаарымыны эрэйэр боп
пуруостар элбэхтэр. Ол
курдук, бастагы ылартал
теплотрассатын ититнигэ
аналлаах минеральной
плиталары Якутскайтан
аҕадаллара кыаллыбата.
Уу суола сабыллар, бу
кэллэ. Бэйэ күүһүнэн
быһаарар суоллары көрдөө-
лүгүгэ дьону тургоруубут.

Олус марахан балаһман-
ныа 13 М-даах профтех-
училище котельнайыгар
баар. Манна быһык
«Братск» диэн сериялаах
сага котеллары алтаны
олордубуттара. Олортон
түөрдэ тэстэн тохтолуун-
на. «Якутагропромстрой»
монтажчыыр төрүттө
Якутскайтан дьон ыытан,
котельнайдары үрүйэн ту-
ран, чөлүгөр түһэрнэхтээх
Олон сибээстээн профтех-
училище салаататыгар чөл-
уунна уу саппаанын мун-
уоналларыгар соруудах-
таммыта. Тоҕо диэтэххэ,
өрөмүөн кэмигэр система
чута сүөкэннэхтээх.
Ити дьаһалы күн бүгүнгө
диэри толорбонко олордо-
лоо дыһыннһары Инча-
рын профтехучилище
директоры Михаил Гав-
рильевич Никифоровы
коллускага барарын быс-
тах кэмгэ тохтоторго ку-
лааһыннат.

Урукку эппинин хаты-
мыбын. Бары суһал
электр бу сэтээс-сыйна-

котельнайда-
эринэн си-
й Совета ал-
үнүгэр дээрн
билдэрбитни
униһах би-
аһыаннаһаттан

хаалгаларын ситийнх-
тэйхнэг. Барууны котельнай
дарга, электричество тох-
туур түбэлтэтигэр, ава-
рийнай носуустары элек-
трическэй дамжогтарынан
эргитиннэ. Дизельнэй ус-
тановналары булууну то-
но хуульдарын халчча-
лалтаахтар.

Биир суол быһаарым
электрической энергия
кууһун аттаран туһаныма
ылыллына. Быһиги элек-
тростанциябытарга жалал
электрэнергия Якутскай
тан олус кууска куурдул-
лан барыллар эбит. Онтон
салгыс ити энергия атын
оройуонарга барыллалти-
гэр үксэ туһата суох сү-
төрө быһаарыллына. Ин-
нэ тынан Таатта өрө-
Нусунтар 110 киловаттаах
электрлиния быһиги үзел-
бытыттан ытыллан хол-
бонно. Бу электрлиния-
ны олоххо илалары бары
бонтуруостарын быһаа-
рыыга Кини энергетичес-
кэй ситимнэр ылаабынай
инженердэрэ Михаил Алек-
сандрович Головаченко
кыттыһы ылла. Быһиги
бары сүүрү кыһалчалар-
бытын киинэхэ быһаарса,
туруорса сатаатыбыт. Ити
сага электрлиния тар-
дыллыыта быһиги өртүбү-
түгэр электрэнергияны
көдүүүстээхтин өрдөрүна-
га көмөлөөх буолуоҕа.

Кыгастык окуула
учуу таллара өгөрбүт бы-
рачыастарын туунан
этизм эте. Райсовенна
субаланын кэмгэр дирек-
тор В. М. Неустроен. Дюн
истэн олоодохторуна, бизс
конунка бэйэм күүсүлүнэн
котельнайы отуннарым
днэбэте, төһө эмэ тэрлэл-
лэртэн тыону сыйылар.
туунан болпуруоһу - ко-
тохчулукт урдунан. Ошон
баар балаһымынаны кө-
рө билэ сылдың наар

гахсыг таух дьяналар олохтоно
аралзрин туһунаа нэһснрэгэр бийиги
корреспондентыйт С. Понов оройуоннаа-
гы оперативнай бөлөх салһааччыта,
райсовет председателии бастакы солбу-
һааччы Т. В. Ноеван кордосто.

Ямархан эрэ өртүн онгоро
сатаахын, дэнгэр, тахсыз
суух туслах эгэ. Эгнэх-
гуурорсуух ишнээ дьыла
не туругун нэгэн-хогон
билиггүй баара. Билигин
хардарыга нэнэйдэһин нэ-
мэ буолбатах, билигин
түмсүүлээр нүүһүнэн баар
ямархаттары туоратарга
дьялуһоохтаахпыт.

Бу хүнээрэ Олег Доросеев Нерюнгрига барар бусла. Онно киин сантехниканы (электронасостары, котельнайдарга сыхынаах оборудованины) булууга мэсэтинлэхэ эбит. Киинэхэ үбү булан бээрдибит. Табылантагына, олус дэн наадлаах оборудованиелар кестуэхтерин сол. Сэлэнньэ объектары, дьон олоордьяларын итгитинэн сибээстэн биллэриллибит ысаллаах балаһыанье бопуруостарын быһаарымыга, мин санаабар, эрэл төскүтүн сол.

Билигин байэ күүһүн табатык аттарынан, күнү дьылы ыыппакка, сурун боппуруостары быһаарыыга болдомтону салгыы күүһүрдүү ирдэнэр. Нэһилиэнэньэ бары ылыллар дьаһаллары олохтообутуга активнайдык ыытара эрэ биллэр.

Ким ноцегарынан үлэлэн багалаах райсомежна кэлэн нэлсэтиһэрэ, олох-томмут элчэтиһэлэр тустарынан билсэрэ маада. Нининитин нэһилванньэни сылаабынан хааччыһыга олохтоһор бары дэһааллар туолууларын нийтиннэрэн-билээрэн иһнэхпит. Тэрилталар салайааччыла-ра котельнайдар үлэлэрин контуруолга ыдыһын, кинилэрэ камону огорууну хааччыһыга бийэттэн тутулдуктаагы барытын огоруох тустаахтар.

Хатыны Кухтуратын
Динто — кыстынна биір
учугай баламнзэх кулууп.
Отделение сыдыган одо-
ро. Сааны устата өрө-
мүөн балача барыт.
Тунгүтэрин сагалды таа-
набыттар, батареялары
уларыныттар, муостатын
кыраскалабыттар. Үлө-
ниттер билигин тепло-
трассаны сылыгыга сыл-
даллар. Бу кулууп үлө-
ниттэ аттестацияны аас-
тылар, биір сыла үлө-
лир гына райсовет куль-
турада отделен кыта
дугагар түнөстүлэр.

Хайахсыг кулуубугар
нафе'буолар эбнн тутуу
үлэсэ кирида. Тепло-рас-
саанн сылытыага үлэ бари-
гулар. Табырдыаттан кин-
рэр дии олохуллубут. Ула-
хан өрөмгөн барбатах. В.
Ф. Ериолаев этинтин
өйөөн уонна ыччакка нэ-
киллээх буолуо диин кул-
тура отдела олонхо музее-
дин астарар быдааннаах.
республика культуратын
совета бу болпурдуоһу
өйүүр. Ол эрэри манн
тэрийиэн соптөөх энту-
зиаст киһи кэстэ илик.
Кулуубу отделение
котельная сылытар.

Болугур. Кудьуратын дьнгэгэр быстах өрөмүөн мытыллыбыт. Штукатур катын абырахтаабыттар, кырааскалаабыттар, мизбэллери өрөмүөннээбиттэр. Дьааһыла-сад котельна-лыттан сылытыллан оло-роллор. Эбин тутуу со-тору үлэээ мизрихтээх. Үлэбит илин болпуруоһу-гар худрук штата аһаҕас-турар. Кудууу иһинэн кы-райы үөрэтэр музей, Үлэ-музейа тэриллэн үлэ-лээн эрэллэр.

Кытаанах куллубун тас
ертүгөр 4 тгн. солк. үлз
ыгытылына. Тас истизна-
ларэ обшивкаланцылар.
Кочегардар көстүбүттөр.

Мутудайдаагы сынъялан кинигтэр сайын-күһүн балачча өрөмүөн ытыл-дыбыт. Хосторун истигиз-лэрин лаахтаах фанерала-рынан обшаккалаабыттар. Оттон фойе эркиннэригэр гипсовый рельефнэй ор-наменттардаах плиталар

Боппурус
кочегарга ингнэр

Ааспыт нэдиэлэбэ культурнай информацийнай этнографическай киин үлэһиттэрэ нэһиллэхтэр ку- дуутарын кыстыкка бэлэниэрин бэрэбиэрэлээти- лэр. Ол тугу көрдөрдө.

сильнарыллыбыттар. Саа-
лаа 180 сага кириэһилэ
сааллыбыт. Сага биэсэл-
кэ оҥоһуллубут. Бетону-
нан тротуар кутуллубут,
куруу аана саҥардыллы-
быт, кыраасналааһын бар-
быт. Электропроводкатын
тарда сылдьаллар. Билги-
ги турутууна түөрт коче-
гар миэстэтигэр биһр да
үлэһит көстө илик, ку-
лууп үлэһиттэрэ бэйэлэрэ
өтө сылдьаллар. Кочегар
хампаанын мыйынаннар ким
да үлэһ киирбэт.

— 240 солк. оҕады
мыйыналар. Кулууп то-
туула сууһан-сотон уурбу-
тар, дьиллэрин иһин хо-
муйбуттар, территорияла-
рын ыраастаабыттар.

Төлөй. Күлүратын
дьинэтигэр туох да өрө-
мүөн быһыыллыбатах.
Биһр кочегар миэстэ
аһаҕас. Бу бөлүөлөккө са-
ҥа кулууп дьинэ түтүл-
лар, быһыл үлэһ киирар
туруҕа суох, хотелыаа
түтүллэ илик. Кулууп үлэ-
һиттэрэ сайынна-күбүһү
саҥа кулууптарын дьинэ-
гэр үлэлээбнттэр. Не-
тиэнэлэрэ обштинкалаа
сылдьар.

тор түбэлтэтигэр штаггарын атын кулууптарга үнэтнэхтэт. Ол эрэриг төдөлөһө биир сыһыанар киинин сабан кэбислэт инн, эрэнэбин, Ити үлүгэр усулубуйаааах, өрөмүөн барбыт кулуубун, — диир райсовет культурада төдөлөн сөбүдэһисэйэ Тарас Лукки Тарасов.

Арыылаах кудуубуугар сайын быстах өрөмүөн барбыт. Улахан өрөмүөн саас, оскуола юбилейин саана, ытыллыбыт. Кудууп балаан ыйын ортоттан отуллубут. Директор Н. С. Кузьмин атын дгэз барбытынан, худрук олофоторун үлэтин олоор.

Сылан Кудуратын
 ытэтигэр быстах өрө-
 гүн ытыллар. Билигин
 ыраасналы сыйдыаллар,
 үнүктэрин таастарын
 агардыбыттар, котель-
 ный оһохторун өрөмүөн-
 үүллэр. Кочегардар көс-
 үбүттөр.

Одүүлүүн сыйнабалан
инигэр муоста өрөмүөн-
эмнит, кырааскалммыт,
екоративнай остуолбалар
үрүоруллубуттар. Киирэр
рнаны сангалыы туппутар.
Кулуул сылытыллан
улар. Ижкитэ субуотун-
ьктаабыттар. Онно ку-
уул түнүүтэрини бары-

Л. НОГОВИЦЫНА.

✦ Энгийн хайдах хааччыйаларый? ✦

КИСТЭЭБИТТЭРЭ КӨҮННЭ

Алтынны 10 жүнүн сарсыярда оройуон киини- нээди хайаайыстыбаннай табаардды атылыыр маҕаһыныга ыскаатар атылалымыта. Бадалах, биллэн турар, элбэгэ, үтүө иһин уочараттаабыта. Маҕаһын сәбиэдиссәйин эбәһиһәннән толороччу Романова Т. М. уонна продавец Артемьева Н. С. биһр чәас атыллат да, бүтүэ днән уочаранна тур- бүт ләсүн сарҕаһаллары- ҕар эһиттәр. Фактура быһыытынан, биһрдннә 25-тин метрдәх 43 рулон ыһаастары биһрднн ки- нннхә 2-лин метриннн кә- мәйдәән биһр чәас иһн- тәр атылымы охсор, бил- лән турар, кыаллыбат — 597.

наада эбээт. Онон уоча-
ранка тураачылар «бээр
буолуохтаах, тэһаарыг»
дээр, «буолуохтаах» дээр.

үдүлү-халык «Бүткө» дини
Анаха анныа турбуттар.
Кырыбастарын көрөн ту-
рал Балымтарбыт дьон
минэхэ дьыбыр тийиэн нэ-
лэн болпурусу быһаар-
сарга көрдөспүттөрө.

Маганыншта Калон, ууларакна турааччылартан икки юрдин представи- тель быһымытынан Ыдан маҕанын подсобнайыгар бөрөбизэркө ыттыбыт. Ол түмүгөр тэригталарынан үлэтииллэхтэх көбүөр- тэр ааныларыгар 7 дулоо ыскааһар бөрт күчөлүк нистэммитэ көлүннэ. Ити- ни таһынан икки быстах дулоо. Онон продавецтар ытылаһааччылартан ба- ылы 200 метр ыскааһар нистэббиттэр, изэх ааны- нан бидсиэлэхтэригэр, тастарыгар - Доготтору- ар биэрэргэ быһаарып-

ныга баяачы: «Хон-
уора үлэһиттэригэр», —
инилэр. Ханнык хонгу-
атын чуолкайдаан кор-
үбүт да, хоруй ылбаты-
ыт. Онон сэрэйнэххэ эр-
эл. Икстэммүт табаарга
күт оҕорон баран атыга
аһаардыбыт.

Халдгай мистыбангай ма-
аһыны үлэнттэрэ аты-
гэргэннэ бһрааһыатын нэ-
сэнттэрэ, пайцинтаахтары-
н талыһыбыт коопера-
тивнай комитет ыһыһыла-
һы аанһыа ахтыбат, то-
рборт бһуолуулары бу эрэ
һуулаһаат. Атырдыах
һын 20 күнүгэр коопе-
ративнай комитет уочарак-
а тууар ыһаа суох 7
һүннэ, үлэ ветеран-
һарын огдооболору-
н ыһбэдһинтэргэ 23
һаһка эһалэ ыһрааска
һынна 10 баанһа эһуһһыһа
һэрэллэригэр хаһаһыһы-

горбута. Ону сабиэдиссэн
рымова Т. Н. толорбо.
Уона бэрт кыһалга-
суохтук «умнаа кэбис-
ппэн» диэн быһаарбыта.

р-комитет тыла суохтар
б-дестволара туруорсуу-
нан кинилэргэ 5 элект-
рическэй чаанньыгы анаа-
бата, ону хаһаайыстыбаан-
ы маһаһымын продавец-
ра эмиз кулгаахтарын
һынан истибиттэре,
ыбаайбалаахтарга атыы-
абыппыт», — диир куоту-
сатаабытара. Дьингар,
аала хайдах этэй? Ити
мигэ субаайбалаахтарга
уустууканы комитет ба-
га анаабыта. Барыта
электрическэй чаан-
ы кэлбититтэн кинилэр
дүн бэйэлэре атылаан
биспиттэр этэ. Кэлин
и тыла суохтарга анаа-
т 5 чаанньыгы — холбоон
чаанньыгы — атаастары-
р-дотторугар куду
һынан биэрбиттэре.

сэбнадиссэйн э. т. Ромашова Т. М. уонна Чурапчытаагы селло председателэ Ермолаев А. Л. ыгыран дүүүлдээтэ уонна минилэри миникитин кыһымыс кэһиилэри таһаарбаттарыгар сэрэттэ, Өскөтүн атыс-эртэн быраабылаларын кэһинни салгыс таһаарар буоллахтарына Центросоюз быраабыланыатын 1990 сыл тохсунуу 31 күнүгүгэ 14 Мдээх уураарынан бүтэри-тиллибит балаһыанньага олохуран, мизэрлэри туттува.

Хаһаайыстыбаннай ма-
ҕаһылыкта атыылаһаччы-
ларга элини таһаардыр
араллаллар, ону тергит-
лэринэн үллэрини хаһа-
йыстыбаннай маҕаһы-
лыгынан да таһаары оло-
рон. Ити эмгэкиниги
тохтоотуллары маҕаһы-
лыт.

М. ОКОНЕШНИКОВА

▲ Айылба уонна киһи ▲

БИҢИЭХЭ ЭМИЭ СЫҢЫАННААХ

Биһиги чинчийэр-уһулар партиябыт быйыл Томиһо үлэлээтэ. Манна сылдьан олохтоохтору кытта кэпсэтэн биллэххэ уонна байа да кэтээн көрүүтүгэр төрөбүт айылбабыт эмсэҕэлээһинэ улахан, дьон-сэргэ сүрдээбин айманыр. Айылба ордук мөлхөтүн Дьааһытаары геологическай-разведканын экспедиция подразделениелара сыһыаннаһаллар. Бу — Саха сиригэр идэтигэр үлэлиир улахан экспедиция. Кини сэттэ оройуону хабаан үлэлиир.

Мин байа кэтээн көрүүбүнэн, айылбаны ордук старательнай артыаллар.

Бирискэлэр, ыарахан уйуутаах ыарахтар алдьаталлар. Кинилэр үлэ-лэригэр дьиниэхэ хаһаа-йынны хөтүрүөт олохтоно идиак курдук. Холобур, ыардыаас Бүргүчүгэ «Далыкка» дьин сага бирискэ тарыллыбыт. Соторутаарыта респу-блика радиотынан албэх хорһолдууку булбутун иһин хайааһыта. Кинилэр промприборунан суу-һар ууларын аналлаах көтлөөһүгэ кутуохтаах-тарын үрэххэ быһа суура-а олоролор. Эбэтэр Тыһы Кыыла дэлби тэптеринилэр ханым да былаана суох үлүбэи мытылаллар.

Итинтэн да атын албэх биригэниэлэринэн төрө-бүт сирбит алдьатылла ту-рар. Геологтар үлэни бы-тар сири биэрини, геоло-гическай-чинчийэр үлэ-лэр кэснэллэх былааны-рын ирдэһини Саха ССР Верховнай Советы-гар туруорсааллар. Оччоту-гар чинчийэр үлэлэри бы-райыантааһытга, ыстыма-га олохтоох былаас орган-нара быһаччы кыттыах-таахтар уонна ороһуох-таахтар этэ.

Сорох биэр дойдутаах-тарым айылбаны дьары-тааһын боппуруоһа про-мышленнай эрэ оройуон-нарга сыһыаннаах кур-

дук саньыллар. Оттон биһиги куралчылар, ха-рыаннаах хатын-чаран-ныт эргиллэбэт гына көр-дөн эрэрбит сөн дуо? Чурапчы сэлэниэтигэр ор-тотутар кылыгырыаа ус-тан аһар Куохара барах-сан. Чурапчы күөлэ бөдү-нэ-сыһынан туолан сы-таллара кими да долгун-пат. Пилермаалар, ферма-лар, автозаправочнай стан-циялар күөлэри, алаас-тары киргитэллэрин туһу-дан кэсэтин булар да, ыйылыларга төһөтө толо-руллан иһэрэ биллибэт.

Уубут астан, айылбабыт көхтүн бардырына тугу-һыабыт, куралчылар? Эр-дэттэн тобо дьаһамманы-тыт?

И. ГРИГОРЬЕВ.
Советская Гавань и.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Иттиктабыллаах коллегабыт КАРПОВА Александра Семеновна, сыраллаах, айым-наах үлэи бэлэтээн эйнэхэ «Старый учу-тал» аата илэриллибитинэн эбэрдэлиибит. Та-барыт үлэи өссө үрдүк ситиһинилэри, тус-бэйэбэр уонна дьин көргөтүгэр ыраас хаһа-ны, дьолу-сөргүтү, чөлүн доруобуйаны.

Одлуун орто оскуолатын педколлектива.

Х х х

Кинесет дирекцията, бары үлэһиттэрэ ди-рингын аһыастыыр саалааҕытыттан директор СИВЦЕВ Афанасий Алексеевич 60 сылаах кэблэһинэн итинтэн, истинтэн эбэрдэлиибит. Мэлдэн үөрэ-мөтө олох үлүгүтү-сүлдьүтүгэр, өссө таһаарылаахтык үлэтир-гэр, тус бэйэбэр уонна дьин көргөтүгэр ча-гыан доруобуйаны, ыардыары билбэт уһун дьоллоох ологу барабыт.

Х х х

Мырыла бөһүөлэгин олохтооһо ПЕТРОВ Петр Егорович 65 сааһын туолбутунан ити-тин, истинтэн эбэрдэлиибит. Сайаас сааһа, үгүс майгыт иһин баарай махтабытын түрдэбит. Таптааах көргөтүгүнэн Таты-налыын аал уоту оттуммуһут 25 сыла туол-бутунаа өссө төгүл эбэрдэлиибит. Кырдыар дьини биллэһэ, ылдыар дьин ылдыттааба-тын. Угүс холобур буолан, уһун үйэлээн биһиги үөрдэ сылдьыт.

Мырылаттан эмэһиэрин, күтүөтүн, кыы-һыт, Алдантан Догунантар, Санкт-Петер-бургтан Васильевтар, Якутскайтан Макаю-ловтар, Чурапчытан Красильниковтар, Трофимовтар, Евграфовтар.

Красноярскай кыраай. Порильскайдаахы хайа-металлургическай комби-натын территориятыгар чөлүбүт уонна кирээс туруордулар. Манна пред-приятныи, этэргэ дылы, байаларын угуохтары үр-дүгэр туһут хаайылаах-тар көмүллөн сыталлар.

В. Гурин фотота,
(ССТА фотохрониката).

Сахалар үтүмүн угус саканериттэн, номохто-руттан иһиттэххэ, аахта-ха, былыргыта төрүт буол-бут иһин номоххо сыл-дьар өбүтэллэхтэ — Омо-дой Баай уонна Элэй Боотур.

Элэй Боотур культур-най өбүгэбит быһыытынан кэпсэһэр. Киниэхэ утары гурар абарыһаа Омогой Баай буолар. Кини бөрүү-тэ, сайдыыта суох, хараһа персонаж буолан көстөр. Омогой Баай орто Ле-наба эрдэ бастаһынан кө-нөн кэлэн байан-тайан олордоруна Элэй Боотур Дьаһанан устан кэлэн Омо-дойго үлэһитинэн иһирэр. Кэлэн киниэхэ күтүөт буолар, Омогой Баай тө-рүт дойдута ханна баарай, кини ханым абарыһа, омугунаа иһи этэй?

1741—1745 сс. Саха сиригэр кэлэ сылдьыбыт этнограф Иоганн Линде-нуу сахалар Омогойдору

Редакция үлэ ветерана Т. В. Гулиевтан сурук тутта. Татьяна Васильевна бу суругу көһөрүүгэ сылдьыбыт дьон көрдөһүүлэринэн суруйбут. Сурук сабаланытылар кинилэр Саха ССР правительствота көһөрүүгэ сылдьыбыттарга өтөрбүт чөлчөтүнэлэ-рингэр улаханньык махтаалларын биллэрбиттэр. «Ыарахан олохтоох-дьаһахтаах тыа сири дьонугар иһиниһтин даһань көмө-ама буола тургохтунар» дьин алдьабыттар.

Итинтэн салгыи көһүүгэ сылдьыбыттарга өтө-һүлэр чөлчөтүнэлэргэ сыһыаннаах хас да ыйыты-ны биэрбиттэр, олорго бу дьыаланан быһаччы дьа-рыктанар райсовет председателин солбуйааччы Г. И. АДАМОВ эппиэттир.

Ыйытык: көһөрүү кы-тымылааһар смта биирдэ республика иһигэр баран кэллэтигэр төлөбүрүн ха-йа төрүтэ уйунарыт?

Эппиэт: Саха ССР Ми-нистрдарын Совета төлүүр. Итиннэхэ уураах тахсарын утаа райсовет социальнай харалтага отделеһтан бы-пыраалкада олоһуран өтө-һүлдьү дьин буолбута. Ол араары уу да, салгыи да суолларын, автомобильнай да транспорт салалтала-рыгар ити туһунан туох да дьаһал тирдирлибэтэх. Итин ситиһэри биһиги эабэх сиргэ туруорусту-бут, салгыи туруорсабыт. Билигин аны бэйэбит олохтоох типографияты-гар тэлуонна өтөрторун диэтэлэр. Оттон онно

ЫЙЫТЫН—ЭППИЭТТИИБИТ

аналлаах кумааһы наада.

Ыйытык: телефоннай сибээс өтөтүнэн туһанын аһара ыраата. Көһөрүү кыттылаахтарыгар ити-иннэхэ чөлчөтүн көрүлэр дуо?

Эппиэт: көрүлүбэт. Итинтэн чөлчөтүн сирин инбэллэтигэр эрэ баар.

Ыйытык: бырааһын-ныһаа эһи, бэрлээр аһы-уелу манньык даһабы-рыаньылаахтар бары ылаллар дуо?

Эппиэт: көһөрүү кы-тымылаахтарыгар өтөһүл-дүбүт чөлчөтүнэлэргэ үс суол бырааһынныһаа аһылык жин нуормата көрүлэр, ону даһабы-

рыаньылаахтар бары аһылаһар бырааптаахтар.

Ыйытык: таһынан туһа-ны сманата бырыһыа-нынан чөлчөтүн дуо?

Эппиэт: олорор дьин, өтүү, таһынан уонна электросиригэһин туһа-ны төлөбүрдэригэр кө-һөрүү кыттылаахтарыгар 50 бырыһыаннаах чөлчө-түн көрүлэр.

Ыйытык: куорат иһи-

нээри автобуһунан бөсхө айанньырга бырааптаах-тыт дуо? Уурааха олорор сиринэн диэбиттэр этэ.

Эппиэт: ити чөлчөтүн олорор сирин эрэ итинтэн көрүлэр, ол аата Чурап-чыт олороччулар Чу-рапчыт эрэ территорияты-гар сылдьар автобустарга бөсхө айаннаахтар.

Ыйытык: тус байа бас-битэр, анотранспортын иһи нолуонна чөлчөтүн көрүлэр дуо?

Эппиэт: итиннэ чөлчөтүн көрүлэрин туһунан уу-рааха этиллибэтэх.

Редакциятан, Ким бу иһинтэри аһымматах, сити өйдөөбөтөх райсовет социальнай харалтага от-

дөһүттан, быһаччы Г. И. Адамов приемтар сыл-дьан ыйыталаһаахтыттан, быһаартарыахтыттан сөн. Мистэҕэ бу дьыаланан профкомнар дьарыктанар эбэрдэһэллэр. Көһөрүү кыттылаахтарыгар хан-нык чөлчөтүнлэр өтөһүл-дүохтаахтара кинилэр даһабырыаньылары г а р сурулла сылдьар. Ону тэнэ Чурапчы оройуона 1941—1945 сс. Ада Дой-ду сэринтэн сылларыгар көһөрүүтүн социальнай-экономическай сайдыыты-гар ылбыт материальнай хоромнууларын сорох ор-тун чөлүгэр түһэри ту-һунан Саха ССР Минис-тердарын Советын уураада «Сага олох» хаһыат 1991 снл кулун тутар 26 кү-нүсүрү иһинтэн бө-чөттөннү тулар.

Москва институтун по-лиэникаларыгар үлэлэ-бит үрдүк квалификация-лаах специалиһтар Дирин бөһүөлэгэр ыарыахтары көрүүнү садалаатылар.

Японияда өтөһүлдүбүт аппаратынан куртахтары, суон өтөһүлөрүн, куолай-дарын бэрэбэрлээһин-тэри бадалаах оройуон олохтоохтору сайаалка-тын 26-316 телефонуун түһэрнэххитин сөн.

Хараһа кугас эриэл, төбөтө, өрөһөтө, атахтары манган биэс саастаах ынах сүттэ. Көрбүт эбэтэр хан-на баарын билэр дьон Чурапчы с. Ярославскай уул, 15-түр биллэрин. Те-лефонумт: 21-798.

Таптыыр көргөһүн, аһабыт, эһэбит колхоз-най-совхознай тутуу ве-терана

КУЛИЧКИН

Николай Федорович

уһун ыарахан ыарыт-тан өлбүтүн, дьинтэн курутууһун туран, бары билэр дьонноругар, та-баарыстарыгар иһитин-нарыбит.

Кэргэнэ, 11 өдөтө, 11 снэ, кийинтэ, кү-түөттэ, 11

Карл Маркс аатынан совхоз дирекцията, профкома колхознай-совхознай тутуу ве-терана

КУЛИЧКИН

Николай Федорович

уһун, ыарахан ыарыт-тан өлбүтүн бөхуон-дүүк көргөһүгэр, өдө-лүгэр, аһахтарыгар дьин куруһуаннарын тирдэрэллэр.

В. ЕРМОЛАЕВ.

▲ Өбүгэлэр суолларын омооно ▲

ОМОДОЙ СОБУРУУТТАН КЭЛБИТ ААТ

дьүөрөтин буряттартан булбуттаах. Кини суруйар: «Однако, у бурят, как и у якутов, существует предание, что произвели они от Обогона, которого по-том назвали иди, как некоторые утверждают, монголы прозвали с Дала-я».

Кырдык, сахалар Омо-дойдору уонна буряттар Обогоннара ааттара бэрки чутасаллар уонна, дьини, биир фольклорнай источниктан төрүттээхтэр эбит. Сахалар үһүсүннэрэ кэпсиктэллэринэн, Омогой Баай дьонунан Боотулу идэтин ууһа эбитэ үһү. Оттон буряттар Обогонна-ра эһиэ Батлайтан, ол аата Боотулуттан удуһор-дааһа кэлсэһэр. «Тоглогор был сыном Батлая, Обо-

гон родился от дочери Тоглока», (С. П. Балдаев, Родословные предания и легенды бурят. Часть пер-вая, Улан-Уда. 1970 г., стр. 132, 133).

Көрөрбүт курдук, саха-лыи Омогой, буряттык Обогон биир генетическай төрүттээхтэр эбит. Ити аата Омогой дьин фоль-клорнай антропоним При-байкальеттан төрүттээх.

Буряттар Обогоннара мифическай образ быһы-лынан көпсэһэр: «Тоглон имел семь сыновей и одну дочь, которая пасла скот. Однажды она увидела на могиле растущий цветок. Она вырвала его и играла им, а потом съела его, сделалась беременной и родила сына,

которого звали Обогон. Цветок этот был ургуй (подснежник). Поэтому у бурят говорят об Обогоне «под корнем подснежника майденный Обогон» (М. Н. Хангалов, Собрание сочинений, т. III, Улан-Уда. 1960 г., стр. 114).

Омогой, тобо да мифи-ческай герой буоллар, кининэн сирэйдэн хантык омуутар аһылаһалара буолуой? Лингвист С. А. Иванов Омогой ааты мон-голдуу термининэн бил-лэр: «Антропоним Омогой наиболее созвучен с мон-гольским «Омгрой» — «невнимательный, небреж-ный». Итин таһынан С. А. Иванов Омогой дьон-норун монголдуу тыллаах-тарга иһлэрэр: «Истори-

ческий фольклор, а также язык самих якутов свиде-тельствуют, о том, что в районе средней Лены жили группы, ставшие по-языку и обычаям монго-лами в лице «хоролоров» и людей Омогой». Е. И. Убритова уонна С. А. Иванов биэргэтэллэринэн, Омогой монгол тыллаах аратын уустара олохсуй-бут наһиликтэринэн саха тылын ааһыдыр диалек-тара үөсүсэбиттэр (С. А. Иванов, Аканье и оканье в говоре якутского языка, Якутск, 1980 г., стр. 92, 96).

Онон сахалар Омогой Баай дьин номоххо сыл-дьар өбүгэлэрэ омугунаа монгол ара уустарын көр-дөрү. Төрүт дойдуттан собуруунту Прибайкалье эбит. Омогой мифическай абарыһаа буолара саар-бада суох курдук.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделя — 21-265, общия — 21-505.

ЗАКАЗ № 125.

Учредитель газеты «Сага олох» — районный Совет народных депутатов.

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54867, Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 4140.

Чурапчинская районная типография Госиздательств Якутской-Саха ССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а».